

פרוטוקול מס' 176

מישיבת ועדת הכנסת
מיום ג', כ"א בתמוז תשל"ב - 4.7.72, בשעה 8.30

נ כ ח ו :

י . ישעיהו - יושב-ראש הכנסת

חברי הוועדה:

א . אנקוריון - יו"ר הוועדה
 ר . ארזי
 מ . ביבי
 מ . ברעם
 א . אליאב - במקום ח"כ יפה
 י . גולן
 מ . גז - במקום ח"כ זר
 ש . י . גרוס
 ת . טובי
 י . נבון
 י . נחושטן
 מ . נסיס
 א . עופר
 ע . פיינרמן - במקום ח"כ שנעדר
 א . רוזאל-נאור
 י . רפאל
 מ . שחל

מוזמנים:

ש . כהן - חבר הכנסת
 א . שוסטק - חבר הכנסת
 נ . לורן - מזכיר הכנסת
 ז . שר - היועץ המשפטי של הוועדה
 א . בר-זכאי - משרד המשפטים
 ג . בר-יוסף - חשב הכנסת

מזכירת הוועדה: מ . ברפי

רשמה: נ . רינגלר

- א . סדר-היום: הקדמת הדיון בחוק לתיקון פקודת החוק הפלילי (מס' 34), תשל"ב-1972;
- ב . התרת הקריאה השניה והשלישית של חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 9), תשל"ב-1972, ביום הנחתו על שולחן הכנסת;
- ג . בקשת חבר-הכנסת שלום כהן לקבל הקצבה כספית כנהוג לגבי סיעת יחיד בכנסת;
- ד . ערעורו של חבר-הכנסת שוסטק על אי הכרת יושב-ראש הכנסת והסגנים בדחיפות הצעתו לסדר-היום;
- ה . ערעורו של חבר-הכנסת טובי על אי הכרת יושב-ראש הכנסת והסגנים בדחיפות הצעתו לסדר-היום.

היו"ר א. א. אנקוריין: אני פותח את הישיבה.

על-פי התקנון עלינו לדון כסעיף ראשון בסדר-היום בערעורו של חבר-הכנסת שוסטק, אך סגן יושב-ראש הכנסת שישיב על הערעור עדיין איננו. נשוב לסעיף זה בהמשך הישיבה.

א. הקדמת הדיון בחוק לתיקון פקודת החוק הפלילי (מס' 34), תשל"ב-1972

על סדר-יומה של הכנסת בישיבתה היום עומד חוק לתיקון פקודת החוק הפלילי (מס' 34), תשל"ב-1972. כיוון שהחוק יונה רק היום על שולחן הכנסת ובהקשר לכך לא יעברו יומיים מיום ההנחה על שולחן הכנסת כפי שדורש סעיף 87(ג) של התקנון; והיות והממשלה מעוניינת להקדים את הדיון בחוק - הננו מתבקשים להחליט על הקדמת הדיון בחוק זה.

נ. לורך: המדובר הוא בחוק הדן בנשיאת נשק חס.

הוחלט: בהתאם לסעיף 87(ג), להקדים הדיון בחוק הנ"ל.

היו"ר א. א. אנקוריין:

ב. התרת הקריאה השניה והשלישית של חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 9), תשל"ב-1972 ביום הנחתו על שולחן הכנסת

יושבת-ראש ועדת העבודה, חברת-הכנסת ארבל-אלמוזלינו מבקשת אישורה של ועדת הכנסת להתיר את הקריאה השניה והשלישית של חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 9), תשל"ב-1972, ביום ההנחה על שולחן הכנסת, בהתאם לסיפה של סעיף 99 לתקנון הכנסת.

הנימוקים לבקשה זו הם: סעיף 167א' לחוק הביטוח הלאומי מחייב את שר העבודה לשנות את סכומי המכסימום של דמי הבטוח ב-1 באפריל של כל שנה; התיקון המוצע בסעיף הנ"ל בא להסדיר מבחינה משפטית את המצב שנוצר ולתת תוקף חוקי למצב הקיים, החל מ-1.4.72.

נ. לורך: המדובר בהקדמת הדיון ב-24 שעות של תיקון חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 9), שהובא לכנסת לפני שבועיים. הכוונה היא לגבי הקריאה השניה והשלישית, לפני שיביא שר העבודה לקריאה ראשונה בכנסת את תיקון מס' 10 של חוק הביטוח הלאומי, שיובא היום לכנסת.

הוחלט: בהתאם לסעיף 99 של התקנון להתיר הקריאה השניה והשלישית בחוק הנ"ל ביום הנחתו על שולחן הכנסת.

היו"ר א. א. אנקוריין:

ג. בקשת חבר-הכנסת שלום כהן לקבל הקצבה כספית כנהוג לגבי סיעת יחיד בכנסת

אקרא לפניכם בקשתו של חבר-הכנסת שלום כהן לקבל הקצבה כספית כנהוג לגבי סיעת יחיד בכנסת:

"בדיון על תקציב הכנסת היום במליאה התעכבתי על סוגיית ההקצבה הכספית לסיעות. דיין חלוקת ההקצבה הכספית כיום הוא כדין חלוקת הקצבת זמן הדיבור בדיוני הכנסת. היינו, לכל סיעה על-פי מספר חבריה. ענייני הקצבה כספית לחברי-הכנסת בודדים שאינם סיעה - לדעתי, יש לנהוג בנושא זה על-פי הכלל הבלתי כתוב, שחבר הכנסת יחיד שאינו סיעה ייהנה מכל זכויותיה של סיעת יחיד בכל הנוגע לעבודתו הסדירה כחבר הכנסת.

על-פי כלל זה מוקצב זמן דיבור לחבר הכנסת בודד ומוקצב לו גם חדר עבודה כשל סיעת יחיד. במקרה הספציפי שלי עובד עימי מזכיר שהינו מזכיר סיעה לכל דבר - תפקידיו, חופש התנועה שלו בכנסת ומעמדו אצל מנגנון הכנסת.

היו"ר א. אנקוריון:

על-כך, סבורני, כי יש להנהיג לגבי הקצבה כספית אותה אמת מידה אשר לפיה מוקצב זמן הדיבור; אחרת, נמצאת זכותי לשוויון פעולה נפגמת."

ש. כהן: ברור שיש זכויות ומעמדות שאין מעניקים לסייעת

יחיד וגם לא לחבר הכנסת בודד שאינו סיעה, אבל בכל זאת העקרון הוא: לאפשר לו לפעול. הדבר הבולט ביותר הוא הקצאת זכות הדיבור בדיונים סיעתיים, אינני מדבר על דיון אישי; הוא הדין לגבי מסירת הודעות לאחר הודעת הממשלה, שגם זו זכות סיעתית המוענקת רק לסייעות וגם לי ניתן למסור הודעה ככל סיעות היחיד; הוא הדין לגבי הצעות חוק - מוקצה לי אותו זמן כמו לסייעת יחיד. ללא זכויות אלה הרי בוודאי ייפגע כושר יכולתו של חבר הכנסת לפעול.

על-מנת לבצע את הדברים האלה ביעילות - המדובר לא רק בחבר הכנסת בודד או בסייעת יחיד, אלא לגבי כל חברי הכנסת והסייעות - דרושים כלים ותנאים. לכל סיעה מוקצב חדר עבודה מנגנון וציוד. כן מאפשרים לכל סיעה להחזיק מזכיר אחד או יותר בהתאם לגודלה ועבודתה, לאחרונה, לפני 6 שנים, הוענקה גם הקצבה כספית לסייעות על-פי גודלן. והעקרון ברור. זוהי פונקציה של עבודת הכנסת - יש לאפשר לכל סיעה להחזיק מנגנון החיוני לעבודתה, מנגנון שהוא רחוק מהמידה המספקת, כדי שתהיה לחבר-הכנסת עזרה בעבודתו: בחיבור שאילתות, נאומים ובהדפסה.

בכל התחומים האלה נחשב אני כבעל אותו מעמד כסייעת יחיד. כלומר, הקצאת זמן לרשות הדיבור; הקצאת מכסה להצעות לסדר-היום ולהצעות חוק פרטיות; וגם התנאים הטכניים הניתנים לסייעה: יש לי חדר עבודה, מזכיר סיעה העובד בשכר והמוכר בכנסת כמזכיר סיעה. דבר אחד בלבד חסר לי והוא - הקצבה כספית.

קיים חשש, שכאשר מעניקים הקצבה כספית כזאת, זה אולי קובע מעמד אחר. אינני חושב כך. לא הקצבה זו היא שתקבע אם יקראו לי סיעת שלום כהן, או סיעת הדמוקרטים הישראלים. זהו, לפי דעתי, דבר טכני שהוא נפקא מינה מהזכויות שלי. קיים חשש נוסף, שאולי הקצבה זו תיצור תקדים למימון הבחירות. אני חושב שאין להקצבה זו כל קשר למימון הבחירות.

אתם ודאי ערים לכך, אבל בכל זאת מדובר כאן בכסף של משלם המסים, שהכנסת משתמשת בו כדי לאפשר לחברי הכנסת לפעול באופן שווה. השימוש בכסף זה הוא, לדעתי, לא עניין פנימי של מעמדות הסייעות בכנסת ומעמדם של חברי הכנסת; כי אם דבר ממלכתי טבעי של עצם זכותו של האזרח - במקרה זה נציגו של האזרח - לא להיות מופלה לרעה במה שנוגע להקצבות ממלכתיות.

היו"ר א. אנקוריון: רצוני להבהיר את המצב הפורמלי, כפי שהוא נראה בעיני. ראשית, קיימים סעיפים 17 ו-18 בתקנון המדברים על עניין הסייעות. סעיף 17 מדבר על שם הסייעה ומענה; וסעיף 18 אומר: "(א) כל סיעה רשאית לקבל חדר בבנין הכנסת למטרת עבודתה; הוראה זו תבוצע בהתחשב עם האפשרויות הטכניות של הכנסת;...".

זכורה לכל חברי הוועדה פרשת הדיונים שקיימנו בקשר להתפלגות סיעת העולם הזה - כוח חדש. ההחלטה שנתקבלה אז אומרת: "א) ועדת הכנסת רושמת לפנייה כי סיעת העולם הזה - כוח חדש חדלה להיות סיעה בת שני חברים; ב) חבר-הכנסת אורי אבנרי יהא רשאי להשתמש בשם סיעת העולם הזה - כוח חדש ויהיו לו בדיוני הכנסת הזכויות המקובלות לגבי חבר יחיד בכנסת; ג) לחבר-הכנסת שלום כהן יהיו בדיוני הכנסת הזכויות המקובלות לגבי יחיד בכנסת;". עלי להוסיף כי חבר-הכנסת שלום כהן ביקש בשעתו שוועדת הכנסת תכיר בו כסיעה בשם: "הדמוקרטים הישראלים", אך הוועדה סירבה לעשות זאת. ועדת הכנסת הכירה במעמדו כיחיד בכנסת, להבדיל מסייעת יחיד.

כרגע, בכנסת, יש לנו שני חברי הכנסת יחידים-בודדים: חבר-הכנסת שלום כהן וחבר-הכנסת מאיר אביזוהר. מובן מאליו שכל החלטה שנחליט היום בעניין זה לגבי חבר-הכנסת שלום כהן כוחה יהיה יפה גם לגבי חבר-הכנסת מאיר אביזוהר.

היו"ר א. אנקוריון: ביקשתי לברר כיצד נהגו בשנים קודמות כאשר קמו חברי הכנסת יחידים. הכנסת לשעבר כהן-צידון.

מ. נסים: מה לגבי בן-גוריון?

ז. שר: לגביו לא היתה שאלה כזו, כי סיעת רפ"י העמידה לרשותו את כל השירותים.

היו"ר א. אנקוריון: נאמר לי שהם לא נהנו מזכות זו-לקבל השתתפות בהקצבה הניתנת על-ידי הכנסת.

ת. טובי: בזמן כסה עוד לא היו הקצבות.

היו"ר א. אנקוריון: בנוגע לסכום ההקצבה: נהוג הוא שהסיעות מקבלות 100 לירות בסיסית ו-75 לירות עבור כל חבר שיש להן.

השאלה העומדת לפנינו היא: האם לתת לחבר הכנסת יחיד כל הזכויות של סיעה, לנהוג לפניו משורת הדין, או לא?

י. רפאל: המצב החוקי ברור, ואיננו צריכים לחזור על כל הדיון שקיימנו בזמן התפלגות סיעת העולם הזה - כוח חדש. המעמד של חבר הכנסת יחיד, שאינו סיעה, ברור. יש לנו אבחנה מפורשת מהי סיעת יחיד ומהו חבר הכנסת בודד. בסעיפים 17 ו-18 מוגדרות הזכויות של הסיעות.

בא חבר-הכנסת שלום כהן ובמידה מסויימת של צדק אומר: נתנו לי חדר, מכירים במזכיר שלי, מדוע לו יתנו לי ההקצבה? - אני חושב שלא מגיע לחבר-הכנסת שלום כהן חדר ולא צריך להכיר במזכיר שלו. לפי סעיף 18 של התקנון אין לחבר-הכנסת בודד הזכויות הללו. אינני יודע על סמך מה נתנו לו חדר. מי החליט על כך? למזכירות הכנסת אין סמכות להעניק חדרים, החלוקה צריכה להיות לפי החוק.

לכן, חושב אני שנוהגים כאן לא בהתאם לתקנון. אם מגיע לחבר-הכנסת שלום כהן חדר - מגיע לו גם כסף; ואם לא מגיע לו חדר - לא מגיע לו גם כסף. לפי סעיף 18 של התקנון לא מגיע לו חדר, אלא רק לסיעה. משום כך מציע אני להפנות מכתב ליועץ המשפטי של הממשלה, לשאול אותו שאלה זו ושהוא יפסוק בעניין זה. כך נדע כיצד לנהוג בעניין זה.

א. עופר: אני תומך בהצעת חבר-הכנסת רפאל בתיקון קטן: שהיועץ המשפטי לממשלה יתן חוות דעת ולא יפסוק בעניין זה.

ז. שר: אמנם מבקשים חוות דעת מהממונה עלי, אבל היות ודיברתי עימו על כך יודע אני מהי דעתו בעניין זה. לכן אומר: א) כל עניין התשלום אינו מושגת על התקנון. זו אינה זכות תקנונית ואינה חובה תקנונית; אלא זו החלטה של ועדת הכנסת; ב) ההחלטה הקיימת היום קובעת רק לגבי סיעות ואיננה קובעת לגבי חברים יחידים; ג) ברור מההחלטה שהמדובר הוא בחבר יחיד שאינו סיעה. כדי להבדיל את חבר-הכנסת שלום כהן מחבר-הכנסת אבנרי, ניתנה לחבר-הכנסת אבנרי הזכות להשתמש בשם הסיעה. אחרי שאמרתי זאת - הזכות איננה קיימת. אם אני מביין נכון, השאלה לא הועמדה ככזו; אלא הועמדה כך: האם חבר בודד המפעיל את זכויותיו בדיוני הכנסת כחבר יחיד, האם מן הדין לתת לו או לא לתת לו הקצבה? האם גאי הנתינה תהיה אפליה לרעת חבר-הכנסת הבודד, אם לאו?

אם מביין אני נכון את השיחה שלי עם היועץ המשפטי לממשלה - הרי הדבר נראה בעיניו כאפליה. יש בכך משום העמדת חבר-הכנסת הבודד במצב שונה מאשר מצבם של שאר חברי הכנסת. חבר-הכנסת הבודד פועל בדיוני הכנסת כסיעת יחיד, פרט להקצבה הכספית וזו אפליה לרעה. כך שכל חוות דעת של היועץ המשפטי תחזיר את השאלה שוב אליכם. אתם חופשיים להחליט לפי שיקול דעתכם כפי שהחלטתם לגבי ההחלטות הקודמות. ההחלטה המקורית קובעת במפורש שהזכויות של חבר הכנסת היחיד מכל הבחינות אינן מושפעות כלל מההחלטה לגבי הזכויות להשתתף בדיוני הכנסת. ההחלטה

ז. שר:

אומרת במפורש, שוועדת הכנסת חשוב לדון ולהחליט בענין הזכויות במועד מאוחר יותר. אמנם אפשר לתת את חוות הדעת, אך היא תבוא ותאמר בסופו של דבר לוועדה: השיקול שצריך להיות לנגד עיניכם הוא השיקול של שוויון או אי שוויון, של אפליה או אי אפליה, האם הדבר פוגע באפשרות להשתתף בדיוני הכנסת אם לאו; אבל חייבים אתם להחליט לפי שיקול דעתכם.

ש.י. גרוס: איננו דנים בענין משפטי אם מגיעה או לא מגיעה לו הקצבה. לפי התקנון נאמר במפורש כי לא מגיע לו. נהגנו עד עתה ברוחב לב, חבר-הכנסת שלום כהן קיבל חדר והכירו במזכירו - אינני יודע מדוע בגלל 100 לירות נקפה אותו. אל נהפוך זאת לבעיה משפטית. סיעת העולם הזה - כוח חדש מקבלת 250 לירות, מדוע שחבר-הכנסת שלום כהן לא יקבל 100 לירות?

אני מציע לתת לחבר-הכנסת שלום כהן הקצבה זו.

ת. טובי: כל פעם שמתעוררת בעיה של מעמדו של חבר הכנסת יחיד, בעיה הנוצרת כתוצאה מהתפלגות סיעה מסוימת, מקיימת ועדת הכנסת דיון על כך ופעם מסתמכת על תקדים זה ופעם אחרת על תקדים אחר. עובדה היא שקובעים את היחס לפי המקרה הקונקרטי ולא באופן כולל לכולם. גם בפעמים קודמות טענתי שאין זה הוגן, כי אז היחס הוא סובייקטיבי ולא אובייקטיבי. אין קריטריון בקשר לכך. אני חושב שזהו אחד הדברים החסרים בתקנון הכנסת, בחוק, וצריך פעם אחת להגדיר מה גורלה של סיעה בת שני חברים המתפלגת לשניים.

אני אומר כי זכותו של אדם שנבחר ומסיבות אלה או אחרות יצר לעצמו במהלך פעילותו פלטפורמה אחרת - זכותו להיות סיעה ואין לשלול זאת ממנו. כאשר נתפלגו שתי הסיעות הכרוכות עם המערך, עוד בכנסת הששית - חבר הכנסת מועדי וחבר-הכנסת זועבי; חבר-הכנסת נח"לה וחבר-הכנסת עוביד - והפכו ל-4 סיעות; שאלתי היא: כיצד נהגו אז בנושא ההקצבה?

ג. בר-יוסף: הסיעות לא הודיעו רשמית על הקמת שתי סיעות נפרדות, לכך חילקנו את ההקצבה בין שני החברים וכל חבר קיבל מחצית הסכום.

ת. טובי: זה לא כך. הם הודיעו על התפלגותם מעל בימת הכנסת וקיבלו הקצבות כנהוג לגבי סיעת יחיד. הכירו בכל אחד מהם כסיעת יחיד בעלת מעמד. אינני טוען נגד זה, אבל צריך לנהוג באופן שווה עם כולם.

אין חוק הקובע כיצד להתייחס לשאלה זו. למקרה הקונקרטי: אם המזכירות, או הוועדה, נתנו לחבר-הכנסת שלום כהן חדר והכירו במזכיר שלו - הכירו במעמד מסויים, פרט לשם הסיעה - עליהם לתת לו גם הקצבה כספית. צריך לקבוע דברים יציבים - או נגד התפלגות, או כיצד לנהוג כאשר כבר קיימת התפלגות - על-פי חוק ולא על-פי קביעה של הרכב מסויים.

מ. ביבי: במקרה זה יש לי אותן המחשבות שהעלה חבר-הכנסת טובי. אני סבור שהתקנון לוקה בחסר במידה גדולה בתחום זה ואינו מנסה להדביק את ההתפתחויות כפי שמתהוות בבית הזה. מבלי להיות צמוד לשום תקדים, ומאחר וניתן חדר לחבר-הכנסת שלום כהן וכך הכירו במזכיר שלו וכיוון שקרובים אנו למערכת הבחירות - נראה לי שאין למנוע ההקצבה הכספית מחבר-הכנסת שלום כהן. אני חושב שחבר-הכנסת כהן הוא שגרם לכל התסבוכת הזאת באומר שהוא פורש מהסיעה במקום לומר - מתפלג. לדעתי, טעינו בכך שנאחזנו בטעותו. המציאות היא - סיעת העולם הזה - כוח חדש נתפלגה. לפי עניות דעתי, לא יכול להיות שהכנסת תרוויח מהתפלגות זו - לפני ההתפלגות קיבלה הסיעה הקצבה עבור שני חברים, ועתה מרוויחה הכנסת מכך שאינה משלמת את ההקצבה לחבר-הכנסת שלום כהן. מצב זה אינו תואם את הרמה בה אנו צריכים לנהל חיים פוליטיים.

לכן, אני בעד מתן הקצבה כספית לחבר-הכנסת

שלום כהן.

מ. ביבי:

אני בעד מתן הקצבה כספית גם לחבר-הכנסת אביזוהר, החייב לקיים חובותיו המינימליים כלפי בוחריו. אי-אפשר לומר שלחבר-הכנסת אביזוהר לא היו בוחרים. הוא קיבל איזה שהוא מודד והוא חייב לקיים קשר עם ציבור בוחריו. סיעת ע"מ מקבלת היום עבור 3 חברים ולא עבור 4 חברים - אז מדוע צריכה הכנסת להרוויח מהפורענות הזאת?

כאשר יושלם התקנון בנושא זה והעניין יבוא על תיקונו - לא נצטרך להסתמך על התקדימים, כי לא יהיו תקדימים.

היו"ר א. אנקוריון:

לסיכום אומר: הועלתה הצעת חבר-הכנסת רפאל לבקש חוות דעת של היועץ המשפטי לממשלה, שחבר-הכנסת עופר תמך בה; לאחר מכן שמענו את דברי מר שר ואין לי כל ספק שבעניין זה התוצאה תהיה כפי שהבהיר לנו מר שר. מר שר נפגע מהצעתו של חבר-הכנסת רפאל ואמר: מדוע יושב יועץ משפטי בוועדה, אם צריך מעל לראשו להפנות שאלות ליועץ המשפטי של הממשלה?

י. רפאל: יכול להיות שמר שר ישיב על שאלה זו. לא התכוונתי לפגוע במר שר.

היו"ר א. אנקוריון:

גם בוועדות אחרות קורה שיושבים יועצים משפטיים, אבל הוועדה מחליטה לבקש חוות דעת בכתב של מומחה. אין בכך כל פגיעה. אם מר שר חשב שיש פה פגיעה, להווה ידוע שאיש לא חשב שיש בכך פגיעה.

גם לי נראה, כפי שהבהיר מר שר, שהמצב המשפטי בנושא זה ברור ואין טעם להשהות את העניין בכך שנפנה שאלה ליועץ המשפטי לממשלה ונקבל תשובה שתחזיר את הכדור אלינו. לכן דרך זו אינה נראית לי כפתרון מעשי.

אם המדובר הוא בסכום של 175 לירות, אינני חושב שיש חבר שעינו צרה בכך שחבר-הכנסת שלום כהן יקבל סכום כזה; אך אנחנו רגישים לעניין התקדים והתקנון. איננו רוצים ליצור תקדים, אנו חוששים מהשרשת תקדימים. בצדק אמר חבר-הכנסת רפאל, שהחדר והעזרה שניתנו לחבר-הכנסת שלום כהן הם לפני משורת הדין ואם חבר-הכנסת שלום כהן אינו מהווה סיעה אין זכות לתת לו זאת.

היות וחבר-הכנסת שלום כהן אמר שזה לא יהיה תקדים - אני מציע, מבלי שהצעתי תשמש תקדים, להקציב לחבר-הכנסת בודד סכום של 100 לירות לחודש, כדי להבדיל מהסכום של 175 לירות הניתן לסיעת יחיד.

י. רפאל: אי-אפשר לקבוע סכום של 100 לירות. אפשר לקבוע סכום של 175 לירות, או 75 לירות.

היו"ר א. אנקוריון:

לפי העקרון של חבר הכנסת בודד מחליטים אנו, מבלי שהחלטה תשמש תקדים, להקציב לחבר-הכנסת שלום כהן, שהוא חבר הכנסת בודד, סכום של 75 לירות לחודש. הוא הדין לגבי חבר-הכנסת אביזוהר.

ת. טובי: אני מציע להקציב לחבר-הכנסת כהן 175 ל"י.

ש. כהן:

חבר-הכנסת רפאל העלה כאן דברים הגיוניים - שהתקנון לא מכיר בזכויות שקיבלתי. אני מציע לשקול זאת. לפיכך, אולי יצמצמו לי גם את זכות הדיבור? או לא יתנו לי ניירות ומעטפות לכתיבת מכתבים? היכן אדפיס? - אכנס לאולם המליאה עם מכונת כתיבה ואדפיס שם. אם אין לי זכות להקצבה כספית, אולי גם אין לי זכות לכל הדברים האחרים שהזכרתי.

לגבי עצם ההצעה: אני מתנגד להצעה, ולא בגלל הסכום המוצע. שכרו של המזכיר שלי מסתכם ב-1,000 ל"י בקירוב, הוא עובד קשה כדי לקבל סכום זה. כמעט כל משכורתי משולמת למזכיר. לא הועמדה השאלה: אם אני מקבל הקצבה זו או לא; אחרת היו אומרים: אמנם לסיעת יחיד מקציבים 10 דקות רשות הדיבור, אבל כיוון שאחה חבר הכנסת בודד נקציב לך

ש. כהן:

5 דקות רשות הדיבור. אי-אפשר לנהוג כך. צריך לתת לי הזכויות של חבר הכנסת יחיד במה שנוגע לאפשרויות של עבודה. יש זכויות שאין לי, אבל במה שנוגע לאפשרויות עבודה, אם לא יתנו לי אפשרויות אלו - לא אוכל לעבוד. יש מינימום של זכויות שבלעדיהן פוגמים בעבודת חבר הכנסת.

אני מעריך מאוד את הצעת יושב-ראש הוועדה ואת החברים שתמכו בה כדי לפתור את הבעיה, אבל השאלה איננה שאלה של התמקחות על סכומים, אלא על הכרה בזכותי לעבוד, לפעול ולממש את זכות הופעתי בכנסת. אם חותכים זאת לשניים אז פוגעים בזכותי לממש עבודתי בכנסת. כשם שזכותי לקבל מכונית כתיבה שלמה ולא מחצית מכונית; וכשם שזכותי לקבל מספר מסויים של מעטפות להן אני זקוק ולא מחצית המעטפות - כך זכותי לקבל את ההקצבה הזאת. אני עומד על כך.

היו"ר א. אנקוריון: בהצעתי היה אלמנט ברור. איש אינו חושב באיזה שהוא אופן לפגוע בחבר-הכנסת שלום כהן. אנחנו מוכנים להקציב איזה שהוא סכום, אבל שבעצם ההקצבה תהיה הדגשה שסכום זה שונה מהסכום המוקצב לסיעה.

ג. בר-יוסף: האם החלטה של ההחלטה בדבר ההקצבה הכספית לחבר-הכנסת שלום כהן תהיה מיום פרישתו מטיעת העולם הזה - כוח חדש?

היו"ר א. אנקוריון: ברור שהחלטה תהיה ריטורואקטיבית.

י. רפאל: אני מתנגד לכך.

הו"ר א. אנקוריון: ה ש ב ע ה לשלם לחבר-הכנסת שלום כהן סך של 75 לירות לחודש לכיסוי הוצאות פעולתו בכנסת, החל מיום היותו חבר הכנסת יחיד.

חבר-הכנסת מאיר אביזוהר ייחנה מהקצבה זהה, מיום היותו חבר הכנסת יחיד.

היו"ר א. אנקוריון:

ד. ערעורו של חבר-הכנסת שוסטק על אי הכרת יושב-ראש הכנסת והסגנים בדחיפות הצעתו לסדר-היום

אקרא לפניכם מכתבו של חבר-הכנסת שוסטק המופנה ליושב-ראש הכנסת: "ישיבת יושב-ראש הכנסת והסגנים מיום ב', 3 ביולי 1972 לא הכירה בדחיפות הצעתי לסדר-היום בדבר ההסכם בין חברת "אגד" וחברת "מרצדס" הגרמנית לרכישת 150 אוטובוסים גרמניים לשם הפעלתם בירושלים! חברת "אגד" היא, כידוע לכל, חברה ציבורית ומטבע הדברים חייבת חברה כזו להיות חשופה לביקורת הציבור והכנסת. במיוחד שעה שמדובר בעסקאות כלכליות הנעשות בערבות הממשלה, תוך ניצול מקורות מימון ממלכתיים.

במקרה הנוכחי מתכוונת חברת "אגד" לרכוש 150 אוטובוסים מחברה גרמנית, אשר בשנות מלחמת העולם השנייה היתה חלק בלתי-נפרד מהמסטר הנאצי בגרמניה וכך היא מזוהה בקרב דעת הקהל הישראלית. חומרה מיוחדת נודעת לעיסקה זו נוכח כוונת חברת "אגד" להפעיל אוטובוסים אלה דווקא בבירת ישראל - ירושלים.

למיטב ידיעתי, עומדת העיסקה להיחתם סופית בעוד ימים מספר. נתוני המקרה הנוכחי ממלאים אחר כל היסודות הנדרשים לצורך הכרה בדחיפות הצעה לסדר-היום, כמפורט בסעיף 71(ב). נוכח ההחלטה השלילית של יושב-ראש הכנסת והסגנים מבקש אני, על-פי סעיף 71(א) של התקנון, כי נושא זה יידון בישיבת ועדת הכנסת פעם נוספת."

א. שוסטק: סעיף 71(ב) של התקנון אומר: "הצעה לסדר-היום תאושר כהצעה דחופה אם יושב-ראש הכנסת והסגנים קבעו: (1) שהדיון בהצעה בכנסת עשוי למנוע מעשה או מחדל שאינם ניתנים לתיקון, או (2) אם לדעת היושב-ראש והסגנים יש בנושא עניין דחוף לציבור."

א. שוטסק:

אפשר להתווכח על שיקול הדעת של יושב-ראש הכנסת והסגנים אם יש בנושא זה ענין דחוף לציבור; אבל אין כל ויכוח על כך שהדיון בהצעה בכנסת עשוי למנוע מעשה או מחדל שאינם ניתנים לתיקון, כי, לפי מיטב ידיעותי, עומדת חברת "אגד" לחתום בשבוע הבא הסכם לקניית 150 אוטובוסים מהחברה הגרמנית "מרצדס".

יש צורך להוסיף שהסכם זה אינו לרצונו של משרד התחבורה. יתר על כן, משרד התחבורה יעץ ל"אגד" - משרד התחבורה לא הורה ל"אגד" מתוך חשש שמא יתפרסם שממשלת ישראל נותנת הוראות נגד גרמניה - פעם ופעמיים ואפילו היתה הרגשה שהם לא יעשו זאת. היתה הצעה נגדית של חברת וולבו - הצעה מצויינת ומתאימה לחברה ציבורית מונופוליסטית של התחבורה בארצנו הנתמכת בסובסידיות על-ידי הממשלה.

העיסקה העומדת להיחתם לא תוכל להתבצע בלי מימון הממשלה. חברת "אגד", כידוע, חשופה לביקורת הציבור. אינני יודע כיצד אפשר שלא להכיר בדחיפות הצעה זו. יחליט הרוב לגופו של ענין כפי שיחליט - אם מותר לחברת "אגד" לעשות זאת אם לאו; אבל אין ויכוח לגבי דחיפות הענין. ברור שהדיון בנושא זה צריך להיות דחוף ויש בנושא זה ענין דחוף לציבור, בייחוד בירושלים - יובאו 150 אוטובוסים מחברת "מרצדס" - חברה גרמנית, אשר בשנות מלחמת העולם השניה היתה חלק בלתי נפרד מהמסטר הנאצי. אינני יודע כיצד יתקבלו הדברים האלה הלכה למעשה. אינני צריך לתאר מהו היחס לגרמניה.

אם עיסקה זו תיחתם יהיה זה מעשה שלא ניתן יהיה לחקנו; לכן מבקש אני מוועדת הכנסת להכיר בדחיפות הצעתי.

י. ישעיהו: לא שמעתי את טענות חבר-הכנסת המערער. הבעיה

בה צריכים אנו להחליט היא הצד של הדחיפות.

אין אנחנו דנים אם תוכן ההצעה ראוי לבוא לדיון. אם לאו - אין זה מעניינינו. 99.9% של ההצעות הדחופות לסדר-היום המוגשות על-ידי חברי-הכנסת ליושב-ראש הכנסת הן כשרות ולגיטימיות; אבל כאשר נדרשים יושב-ראש הכנסת והסגנים לאשר הדחיפות, עומדת השאלה: האם הנושא דחוף, או אינו דחוף. שיעור הדחיפות הוא שבוע ימים, כיוון שבכל שבוע יש יום אחד בסדר יומה של הכנסת המיועד להצעות לסדר-היום ולהצעות חוק. יתר על כן, אפשר להגיש הצעה לסדר-היום במקום הצעת חוק פרטית.

נמצא, שענין הדחיפות צריך להיות מאוד סלקטיבי, שאם לא כן כל ההצעות הן דחופות באותה מידת דחיפות. אתמול נתקיים דיון על סקירת שר-התחבורה על פעולות משרדו ומי שרצה לדבר בנושא זה יכול היה לדבר עליו כטוב בעיניו; מחר יועלו בכנסת הצעות לסדר-היום והצעות חוק פרטיות ואפשר להעלות הצעה זו לסדר-היום.

אנחנו עומדים בפני הבעיה: מה זו הצעה דחופה. יחד אתכם השתתפתי בהגדרת סעיף 71ט' (2) של התקנון, אך אני רוצה להתוודות בפני חברי הוועדה. נאמר: "(1) שהדיון בהצעה בכנסת עשוי למנוע מעשה או מחדל שאינם ניתנים לתיקון" - הכוונה היא למעשה או מחדל דחופים, כגון: בקשה לפנות מחר אנשים ממשכנותיהם; "(2) יש בנושא ענין דחוף לציבור" - פה אין שום אמת מידה. כאשר רואה אני את הענין מצד יושב-ראש הכנסת והסגנים, אשר מתפקידם להחליט על-פי קריטריון זה - אני רואה שאין שום אמת מידה. ניתן לומר שכל מה שנציג ציבור אומר שזה דחוף לציבור - זה דחוף לציבור, כי אין שום אמת מידה אחרת. ואז כל ההצעות לסדר-היום תהיינה הצעות דחופות.

קיימת בעיה נוספת: בעיית המכסות. אני מבין שבעיית המכסות יוצרת מצוקה אצל חברי-הכנסת, בייחוד אצל הסייעות שיש להן מכסה קטנה של הצעות, ואז כל ההצעות שלהן מוגשות כהצעות דחופות לסדר-היום.

אני חושב שצריך לתת לדחיפות את אמת-המידה החיונית לה. ידוע לי שהיו סטיות מכך, אבל חייבים אנו לתת לדחיפות זאת הגדרה סבירה שמתקבלת על הדעת.

קיימנו אתמול דיון בענין זה ואני חושב שאפשר להעלות הצעה זו לדיון מחר ולא היום. הדחיפות בהצעה זו איננה סבירה.

י. נחושתי:

אני חושב שתהא זו תעודת עניות לכנסת אם יוחלט שהצעה זו אינה דחופה לציבור. ברור שאם לא ימנעו את חתימת ההסכם - העיסקה תתבצע; ההצעה עומדת גם במבחן השני: יש בנושא ענין דחוף לציבור. המדובר ברגשות ניצולי השואה. הרגשה זו אי-אפשר להסביר, או להבין. מי שראה את הקלגסיס הנאצים נוסעים במרצדסים יכול להבין זאת. אנשים אלה אינם עולים על מכוניות גרמניות. כאשר יכפו על אלפי אנשים ואולי רבבות אנשים ללכת ברגל ולא לעלות על אוטובוסים של "מרצדס", האם זה לא ענין דחוף?

הנימוק של יושב-ראש הכנסת, שאפשר להעלות את ההצעה כהצעה רגילה לסדר-היום, ולא כהצעה דחופה לסדר-היום...

מ. ביבי: ההסכם ייחתם רק בשבוע הבא. אפשר להעלות את ההצעה לסדר-היום כהצעה רגילה ביום ד'.

י. נחושתי: ומה תעשה סיעה קטנה שאין לה מכסה גדולה של הצעות, האם ימנעו ממנה להעלות נושא כזה לסדר-

היום?

י. רפאל: יושב-ראש הכנסת העלה שני נימוקים לאי ההכרה בדחיפות הצעה זו: - שאתמול נתקיים דיון על סקירת שר-התחבורה על פעולות משרדו; ומייד לאחר מכן את דבריו באומרו: שחבר-הכנסת שוסטק יכול להעלות את ההצעה כהצעה רגילה לסדר-היום ביום ד' בשבוע. זאת-אומרת, שעצם קיום הדיון בסקירת שר-התחבורה אינו מונע העלאת נושא מסויים שאפשר היה להעלותו בדיון הכללי. לכן נוריד את הנימוק הזה. אילו היה חבר-הכנסת שוסטק מגיש הצעה רגילה לסדר-היום, האם היה יושב-ראש הכנסת מאפשר לו להעלותה ביום ד' השבוע?

לכן, נדון רק בשאלה: אם יש בנושא זה אלמנט של דחיפות. אני חושב שיש בהצעה זו כל האלמנטים של דחיפות. אם נושא זה אינו דחוף - אינני יודע מה זה דחוף. זהו ענין שחלק גדול של הציבור רגיש כלפיו. אם מסיבות שונות יחליט הרוב כפי שיחליט - זה משהו אחר; אבל חלק גדול של הציבור רגיש מאוד לנושא זה. עומדים לחתום הסכם ואילו יושב-ראש הכנסת מציע להעלות נושא זה בשבוע הבא, כאשר תיווצר כבר עובדה. נניח שדעת הכנסת תהיה באמת שלא לאפשר עיסקה זו ואז כל יום שחולף יקשה יותר על ההשפיעה. כאשר יש מרווח מסויים של זמן אפשר עוד להשפיע. אינני יודע אם נוכל להשפיע, או לא נוכל להשפיע, ואם הרוב בכנסת ירצה להשפיע או לא ירצה להשפיע; אבל ברור שהאפשרות להשפיע היא גדולה יותר ככל שנקדים להשפיע.

האלמנטים הקובעים את הדחיפות קיימים בהצעה זו ואני חושב שהשיקול של יושב-ראש הכנסת והסגנים היה מוטעה ויש בהחלט להכיר בהצעה זו כדחופה. על יושב-ראש הכנסת והסגנים לשקול מחדש דחיפותה של הצעה זו.

מ. נסים: לצערי, שני הנימוקים של יושב-ראש הכנסת לדחיית דחיפותה של הצעה זו הם רחוקים מלהיות שייכים להוראות התקנון. מה זה קשור לסעיף 71? אם מתנהל באותו שבוע דיון על משרד התחבורה, אם לאו? הדיון בסקירת השר הוא דיון כללי, לא כן כאשר חבר-הכנסת מבקש לדון ולהחליט בענין המסויים שהוא מעלה על סדר-היום.

א. עופר: אני מציע שיושב-ראש הכנסת והסגנים ידונו מחדש בדחיפות ההצעה.

מ. נסים: אם הצעת חבר-הכנסת עופר תתקבל, לא אמשיך את דברי.

י. נבון: חבר-הכנסת עופר הציע את ההצעה שרציתי להציע. חלק מהנימוקים שהשמיע היום חבר-הכנסת שוסטק לא הובאו בפני יושב-ראש הכנסת והסגנים, כגון: שמשרד התחבורה יעץ "אגד" שלא לחתום על הסכם עם חברת "מרצדס", וכך שכוונת "אגד" להפעיל אוטובוסים

י. נבון:

אלה דווקא בירושלים. כאשר מנסחים בקשה לדחיפות מציע אני שהמציע יגיש את מכסימום הנימוקים ליושב-ראש הכנסת והסגנים כדי שהללו יידעו על מה הם מחליטים. יש 15-20 הצעות ביום ולא תמיד ניתן לנו להבין במה מדובר. לכן קיימת תקנה בתקנון שיש לנמק את הבקשה.

הנימוקים שהשמיע היום חבר-הכנסת שוסטק לא היו לפנינו בשעה שדנו בהצעתו. לאור הנימוקים שלך אני חושב שהייתי משנה היום את דעתי.

הוחלט: להחזיר את הנושא ליושב-ראש הכנסת והסגנים וחבר-הכנסת שוסטק יגיש לפנייהם את דברי ההנמקה הנוספים שלו.

היו"ר א. אנקוריון:

ה. ערערו של חבר-הכנסת טובי על אי הכרת יושב-ראש הכנסת והסגנים בדחיפון הצעתו לסדר-היום

חבר-הכנסת תופיק טובי מערער על אי הכרת יושב-ראש הכנסת והסגנים בדחיפות הצעתו בנושא: "חזרת תושבי איקריה לכפרם".

ת. טובי: הגשתי ליושב-ראש הכנסת והסגנים הנמקה לדחיפות הצעתי. ירשת תושבי כפר איקרית ידועה לחברי-הכנסת ולציבור. זהו כפר שתושביו פונו בשנת 1949, אחרי שוך הקרבות, תוך הבטחת מפקד היחידה שיחזירו אותם לכפרם ייפוד מועד, על הבטחת הנורמליזציה של החיים. הבטחה זו לא קיימה. עוד בשנת 1952 פנו תושבי הכפר לבית-הדין העליון וקיבלו צו מבית הדין העליון שיש להחזיר אותם לכפרם. צו זה לא מומש לאור ההתנגדות של גורמי הבטחון ומייד לאחר פוצץ הכפר ובחיו נהרסו. בכל-זאת המערכה לא נפסקה והפניות החוזרות והניסיונות של תושבי הכפר לא חדלו. לאחר הודעת שר הבטחון, שאין הכרח לנטוש את אזורי הבטחון בגבול, שוב עלה העניין והתושבים חזרו לכפרם. הם חזרו לכנסיה ושיקמו את הכפר שלהם, אבל המשטרה הוציאה אותם משם.

עתה שוב עלה עניין זה לכותרות. תושבי הכפר מבקשים לחזור לכפרם. אין זה נושא שיכול לרדת מסדר-היום. הדחיפות קיימת לאור העלאת הנושא מחדש בציבוריות.

מ. ברעם: מה יוחמץ אם הצעה זו תועלה בשבוע הבא, או ביום ד' כהצעה רגילה לסדר-היום?

ת. טובי: המכסה שלנו נגמרה, אבל גם אם הייתה לנו מכסה הייתי מעדיף להעלות נושא זה כהצעה דחופה לסדר-היום. הנושא נעשה דחוף לאור העניין הציבורי בנושא ולאור הדיון בממשלה; לכן מבקשים אנו שהכנסת תטיל משקלה המוסרי לטובת החזרתם לכפר.

י. ישעיהו: אני חוזר על הדברים שאמרתי קודם ביתר תוקף: אין לי דבר נגד הנושא. אני חושב שהנושא הוא לגיטימי לדיון בכנסת. זכותו של חבר הכנסת להעלות נושא כזה. השאלה היא שאלת הדחיפות. נושא זה "חי" 23-24 שנים, פסק הדין של בית-הדין הגבוה לצדק ניתן בשנת 1952. עתה שוב עלה הנושא לכותרות, אבל מבחינת סדרי הדיון בכנסת אין עובדה זו מקנה דחיפות לנושא. אם הנושא יועלה בשבוע הבא גם אז יהיו אותם התנאים הקיימים היום.

ה צ ב ע ה

הוחלט: לדחות את הערעור.הישיבה ננעלה בשעה 10.10.